

K-i oldalfalában. Az árokásás során ezek az objektumok részben megsemmisültek. A szelvényben 4 sekély gödröt, egy körárok részletét és 3, a szelvényen keresztülhaladó, K-Ny irányú, sekély árokszakaszt tártunk fel.

Az objektumok korát tekintve 9 bronzkori, kettő korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú.

Az objektumok betöltésében nagyon kevés leletanyagot, általában néhány durva, kézzel formált edénytöredéket találtunk. A leggazdagabb objektum egy nagyméretű hulladékgyűjtő volt, melyből nagy mennyiségű állatcsont és kézzel formált kerámiatöredék került elő. A megelőző feltárás eredménye alapján feltételezhető, hogy a HT-116 jelű településrészlet és az attól 50–60 m-rel ÉK-re fekvő HT-11 D-i része, ahol szintén bronzkori jelenségek kerültek elő, egy lelőhelyet alkotnak.

A leletek az elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bárdos Nándor, Németh Dániel, Szabados György technikusok.

HERENDI ORSOLYA

94. Bugyi, Páskomi-dűlő (KÖH 73055)

(Pest megye) Á

A Bugyit Ny-ról elkerülő út nyomvonalán végzett régészeti megfigyelés során 2010. április 2-án Árpád-kori település részletét találtam. Bugyitól É-ra, a Taksonyra vezető út alatt és Ny-i oldalán, kettő egykori meder partjain helyezkedik el a lelőhely, kb. 300 m hosszán.

ZSOLDOS ATTILA

95. Bükkábrány, Vasúti-dűlő (Bánya, VI. lh.) (KÖH 50450)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Sza

A lelőhely Bükkábránytól K-re mintegy 4,8 km-re, a Csincse-patak egyik jobb oldali dombvonulatán húzódó Vasúti-dűlő D-i felén található. 2006-ban lokalizáltuk, amikor örökségvédelmi hatástanulmány tisztázta a Bükkábrányi Bánya fejlesztési területének régészeti érintettségét. 2008-ban e területre csatlakozóan vízelvezető árok („csorga”) és a H-9/5-7. sz. kutak földmunkáinak kivitelezésekor Selján Éva és Veres János tárta fel a munkaterületeket, amelynek során 82 római császárkori (szarmata) települési objektum került elő. 2010. évi ásatásunk területe ehhez illeszkedve a terepbejárással körvonalozott régészeti lelőhelyen történt.

A munkálatok első fázisában szondázó árkokkal pontosítottuk a feltárandó területet, majd a felső humuszréteg eltávolítása után további 69 régészeti jelenséget figyeltünk meg és tártunk fel. Ezek – egy újkori kábelárok kivételével – valamennyien a terepbejárásból megismert nagy kiterjedésű szarmata település ÉNy-i részéhez tartoztak. Nagyobb részük különféle tárológödör volt, közülük egyikben DK-ÉNy tájolásban bal oldalára

fektetett, felhúzott lábú, behajlított karú egyed, vállánál egy másik egyedhez tartozó koponya és egy kisgyermek (újszülött) rossz megtartású vázmaradványai voltak. A gödör leletanyagát késő szarmata korongolt szürke és téglapiros kerámia, őrlőkőtöredékek, patics valamint egy kovapenge töredéke és csontfésű töredékei tették ki. Néhány mélyebb gödör kút lehetett, a lelőhely szélén feltárt árokcsatlakozások karámárokként szolgálhattak. Külső tűzhely volt a 131 sz. objektum, amelynek gödre fölé a D-i oldalon elhelyezkedő oszloplyukak tanúsága szerint tetőszerkezetet is emeltek, a gödör É-i szélén található, kerekded (110×90–100 cm-es) egyrétegű kemencének 5–8 cm magasan megmaradt a falazata. Egy másik, kisebb tűzlehely foltja a gödör DNY-i oldalán volt, rajta és mellette kisebb kövek feküdtek. A tűzlehelyt ráásták egy méhkas alakú tárológödörre.

Az előkerült településrészlet objektumaiban viszonylag kevés leletanyagot találtunk. Ezek túlnyomó része kerámia, melyek típusai lényegében megegyeznek az alföldi késő római kori szarmata települések anyagával. Az edénytöredékek nagyobb része jól iszapolt, korongolt szürke és téglapiros kerámia, főként különféle tárolóedények maradványai. Valamivel kisebb számban találtuk az ugyancsak korongolt kavicsos kerámiát, a kézzel formált edények töredékei pedig elenyésző számban láttak napvilágot. Ugyancsak kevés az ásatáson talált állatcsont mennyisége. Az idén talált leletanyag legérdekesebb darabját a 85. sz. objektum alján találtuk, egy enyhén csonka kúpos kialakítású, kőből készült pecsételőt (M = 5,8 cm, Á = 1,2–1,7 cm). A rajta lévő mintázat ma már alig észlelhető, annyi bizonyos csupán, hogy a kisebb átmérőjű végén simára csiszolt, nagyobb átmérőjű végén az egyenetlen felületből középen egy egyenes vonalú borda emelkedik ki, melyhez talán középen egy rövidebb ferde vonal csatlakozik.

A 2010-ben feltárt településrészletet a 3. sz. vége – 5. sz. eleje közötti időszakra keltezhetjük.

Munkatársak: Lovász Emese régész, Demeter Orsolya, Nagy S. József, Nagy Zoltán és Páll Gergely ásatási technikusok.

SIMON LÁSZLÓ

96. Bükkábrány határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Kk, Kú

2010 májusában terepbejárásokat végeztünk tervezett települési szilárdhulladék lerakók rekultivációját megelőzően. A lerakók területét természetesen minden esetben kommunális hulladék fedte. Több esetben a telepek környezete is tartósan elfedett (erdő, beépítettség) volt, viszont a legtöbb szeméttelép környezetében el lehetett végezni az értékmérést. Bükkábrány területén két új lelőhelyet lokalizáltunk.

Ábrányi-tanya (KÖH 76713): Valószínűleg a középkori Felső-Ábránnyal azonosítható a lelőhely. A falu temploma, néhány faragott kő alapján, a tanya kerítése melletti kis homokbánya helyén feltételezhető.

Burghardi-tanya (KÖH 76715): Valószínűleg a középkori és kora újkori Alsó-Ábránnyal azonosítható a lelőhely.

REMÉNYI LÁSZLÓ

97. Büttös, Krasznokvajdai út
(KÖH 75561)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő?

2010. május 4-én örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez kapcsolódó bejárást végeztünk a Cserehát területén. A Krasznokvajda és Büttös közötti műút É-i oldalán, Büttös határában vízmosásokkal tarkított területet találtunk. A vízmosások feletti magasabb térszínen, egy művelt kiskertben obszidiánpattinték került elő. A lelet közelben fekvő őskori településre, vagy kőmegmunkáló helyre utal.

Munkatársak: Galkó József, Gál-Mlakár Viktor, Hajdú István, Kalászdí György.

CSENGERI PIROSKA

98. Csanádpalota határa

(Csongrád megye) Ő, Sza, N, Á

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítendő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100-100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.

Csanádpalota külterületén 4, korábbról már ismert lelőhely (*Palotai ugar, Alsó ugar II. MOL 41., Alsó ugar I. MOL 40., Kövegy-Tanyaföldek; KÖH 42238, 42513, 42509*) területén végeztünk terepbejárást, valamint két új lelőhelyet is azonosítottunk (*Varga-dűlő I., Varga-dűlő II., KÖH 74407, 74409*). Vizsgálatunk eredményeképpen javasoltuk a korábban külön nyilvántartott Alsó ugar I. MOL 40. és a Kövegy-Tanyaföldek lelőhelyek összevonását. A bejárások során őskori, szarmata, népvándorlás kori(?), ill. Árpád-kori leletanyagot gyűjtöttünk.

Munkatársak: Sóskuti Kornél régész; Molnár Zsolt, Császi Dávid geodéziai asszisztensek, Alács Attila, Bogárn Margit, Rózsa Gábor, Kovács Sándor, Szöllősi Géza, Dankó Judit technikusok.

PARDITKA GYÖRGYI

99. Csanádpalota határa

(Csongrád megye) B, Sza, Á

2010 őszén próba-, ill. megelőző feltárást végeztünk az M43 autópálya Makó-országhatár közötti szakaszának építése által érintett régészeti lelőhelyeken.

Országhatár (M43-56 lh., KÖH 52785): A lelőhely Csanádpalotától DK-re, a tekervényes, ma csatornaként funkcionáló Krakk-ér K-i partján hosszan elnyúló magaspart és a magyar-román államhatár között található. A feltárássra kijelölt terület mintegy 70 m széles, és közel 550 m hosszú volt, hossz tengelye ÉNy-DK-i, összterülete mintegy 43976 m². A terepbejárás adatai alapján a nyomvonal a nagyméretű lelőhely középső harmadában húzódik. A területen, közel Ny-K-i irányban halad át egy helyrajzi számmal nyilvántartott földút is. A Krakk-ér, az említett földút, valamint az ÉK-i szelvényhatár által közrezárt háromszögben október 26. és november 26. között az érpart, valamint a szelvény Ny-i harmadában található, egyben annak legmagasabb terepi pontját adó földhát ÉNy-i lankás területét tártuk fel, közel 120 m széles sávban. A lelőhely feltárással érintett 7896 m² nagyságú területén 136 régészeti korú objektum került elő.

Közel 15-20 kisebb-nagyobb gödör köthető a kora bronzkori Makó-kultúrához, amelynek hagyatékát a teljes területen megtaláltuk. A zömében sekély vermekből a korszak leletei között több, különféle motívumokat mutató, a népeiségre alapvetően jellemző belső díszes tál töredéke került elő. A szarmata népeiség hagyatékát szintén az egész területen sikerült tetten érni. Gödreik, árkaik száma nagy, ám a leletanyag meglehetősen szegényes volt. A jelenlegi adatok alapján egy Kr. u. 2-3. századi megtelepedéssel számolhatunk. A szarmata objektumokéval közel azonos intenzitással jelentkeztek a területen azok az Árpád-kori objektumok, amelyek kora az előkerült leletanyag alapján a 12-13. századra tehető. A kisebb-nagyobb gödrök mellett a már most megnyitott felületen több nagyobb karám részlete vált ismertté. Jelentős egy kemencés ház előkerülése is. Egy V-átmetszetű árok az ér vonala előtt félkör alakban húzódott, több mint 100 m hosszan. A jellegzetes kerámia mellett figyelmet érdemelnek azok a kisebb-nagyobb téglatöredékek, amelyek elsősorban árkokból kerültek elő. Ezek eredetére talán a további feltárást ad majd választ. A területen jelentős újkori-néprajzi korú jelenléttel kell számolni. A 19. századi térképeken is feltüntetett tanyaudvarhoz kapcsolódó árkok és vermek szinte a teljes, eddig feltárt és átvizsgált területen előfordultak. Ezek megásásakor több esetben régészeti objektumokat bolygattak meg, gyakori volt a leletek áthalmazódása, keveredése.

Sulyok-tanya (M43-57 lh., KÖH 52787): Az október 14-15-én végzett próbafeltáráson a munkára kijelölt mintegy 50 m széles, és közel 140 m hosszú É-D-i hossz tengelyű, mindösszesen 7481 m² nagyságú téglalap alakú területen, a terepbejárás adataira támaszkodva létesítettük kutatóárkainkat. Egy szondát a terület É-i